

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ VALSTYBINĘ MOKESČIŲ INSPEKCIJĄ PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSŲ MINISTERIJOS

2020 m. liepos 22 d. Nr. 4D-2020/1-535
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius 2020-04-24 gavo X (toliau vadinama – Pareiškėjas) skundą ir skundo papildymo dokumentus dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos Finansų ministerijos (toliau vadinama – VMI prie FM, VMI) pareigūnų galimai netinkamų veiksmų (neveikimo), nagrinėjant Pareiškėjo kreipimosi raštus ir (ne)teikiant prašomą informaciją, susijusią su privataus poilsio paslaugų teikėjo, kuris apie savo paslaugas skelbia internete (*duomenys neskelbtini*) [toliau vadinama – Poilsivietė], galimai daromais mokestiniais pažeidimais.

2. Pareiškėjas skunde nurodo:

„[...] raštu pranešiau VMI apie [Poilsivietės] nemažo dydžio finansų slėpimą. Vietoj to, kad gaučiau aiškią informaciją apie įstaigos atliktus veiksmus – buvau iš VMI siunčiamas į VDI, o iš VDI atgal į VMI“ (šių ir kitų citatų kalba netaisyta).

3. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo „ištirti šį skundą“.

4. Su skundu pateikta:

4.1. **Pareiškėjo 2020-04-21 kreipimasis el. paštu, adresuotas VMI (vmi@vmi.lt) (kopija), kuriame nurodyta:**

„[...] <https://www.vmi.lt/cms/stop-seseliui> esu palikęs pranešimą apie mokesčių slėpimą [Poilsivietėje]. Kodėl iki šiol niekas man nieko nepranešė?“

4.2. **VMI 2020-04-22 atsakymas Pareiškėjui į 2020-04-21 kreipimąsi (kopija), kuriame nurodyta:**

„Atsakydami į el. paštu gautą paklausimą, pažymime, kad Valstybinė mokesčių inspekcija pagal savo kompetenciją teikia konsultacijas mokesčių apskaičiavimo, deklaravimo ir sumokėjimo klausimais. Dėl paklausime pateiktos informacijos Jūs turėtumėte kreiptis į Valstybinę darbo inspekciją. Duomenys pasiteirauti <http://www.vdi.lt/>.“

4.3. **Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2020-04-23 raštas Nr. SD-128-5200, adresuotas VMI ir Pareiškėjui (kopija), kuriame nurodyta:**

„[...] [VDI] 2020 m. balandžio 23 d. gavo [Pareiškėjo] elektroninį paklausimą (toliau – Paklausimas) dėl mokestinių prievolių nevykdymo ir mokesčių mokėjimo slėpimo. Atsižvelgdami į teisės aktais nustatytą VDI kompetenciją, konsultuojame Lietuvos Respublikos darbo kodekso, darbuotojų saugą ir sveikatą bei darbo santykius reglamentuojančių įstatymų ir kitų norminių teisės

aktų vykdymo, kolektyvinių sutarčių sudarymo ir kitais su darbo santykiais susijusiais klausimais. Pažymime, kad klausimų, susijusių su mokestinių prievolių netinkamu vykdymu, aiškinimas ir vertinimas nepriskirtinas VDI kompetencijai. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, bei vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 14 straipsnio 8 dalimi, persiunčiame Paklausimą atsakyti pagal kompetenciją [VMI].“

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

5. Seimo kontrolierius, siekdamas išsiaiškinti skunde nurodytas aplinkybes, kreipėsi į VMI prie FM, prašydamas pateikti paaiškinimus dėl skunde nurodytų aplinkybių bei atsakyti į Seimo kontrolieriaus klausimus.

6. Iš VMI prie FM pateiktų paaiškinimų ir dokumentų nustatyta:

6.1. „[...] VMI prie FM 2020 m. balandžio mėn. gauti pranešimai dėl [...] [Poilsiavietės] veiklos:

6.1.1. 2020-04-16 elektronine pasitikėjimo linija <https://www.vmi.lt/cms/stop-seseliui> gautas anoniminis pranešimas apie Poilsiavietės galimai vykdomus mokestinius pažeidimus, kuris [...] 2020-04-17 užregistruotas (reg. Nr. (14.21-20)-414-928) [...] ir nukreiptas Atrankos ir paramos auditui departamento (toliau – APAD) IV skyriaus vyriausiajai specialistei [...]. VMI prie FM yra sudariusi sąlygas visiems asmenims, norintiems pasinaudoti savo pilietine teise, anonimiškai pranešti apie vykdomus mokestinius pažeidimus. Anoniminius pranešimus galima palikti paskambinus pasitikėjimo telefonu 1882, užpildžius www.vmi.lt puslapyje esančią elektroninę pasitikėjimo anketą <https://www.vmi.lt/cms/stop-seseliui>, taip pat naudojantis mobiliąja programėle „Pranešk“ (toliau kartu – Anoniminės pasitikėjimo priemonės). Pažymėtina, kad jeigu pranešimas apie vykdomus mokestinius pažeidimus paliekamas vienu iš aukščiau nurodytų būdų, laikoma, kad toks pranešimas pateiktas anonimiškai ir pranešėjai nėra identifikuojami. [Pareiškėjui] atsakymas nebuvo teiktas, nes pranešimas buvo gautas Anoniminėmis pasitikėjimo priemonėmis, ir todėl laikoma, kad toks pranešimas pateiktas anonimiškai ir pranešėjai nėra identifikuojami;

6.1.2. 2020-04-21 iš el. pašto [...] į VMI prie FM pašto dėžutę vmi@vmi.lt gautas el. laiškas, kad [Pareiškėjas] adresu <https://www.vmi.lt/cms/stop-seseliui> yra palikęs pranešimą ir nesulaukia atsakymo. Minėtina tai, kad pateiktos informacijos vertinimas ir nagrinėjimas yra priskirtinas VMI prie FM kompetencijai. Tačiau dėl techninės klaidos Pranešėjui buvo 2020-04-21 išsiųstas klaidingas pranešimas kreiptis į Valstybinę darbo inspekciją prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – VDI);

6.1.3. 2020-04-23 gautas VDI raštas, kuriame nurodyta, kad klausimų, susijusių su mokestinių prievolių netinkamu vykdymu, aiškinimas ir vertinimas nepriskirtinas VDI kompetencijai, todėl [Pareiškėjo] pranešimas persiunčiamas VMI vertinimui pagal kompetenciją (2020-04-23 VMI reg. Nr.G-5620) [...].;

6.1.4. 2020-04-24 el. paštu (adresu vmi@vmi.lt) gautas [Pareiškėjo] paklausimas, kuriuo [Pareiškėjas] prašo paaiškinti dėl atsakymo gavimo, apie atliktus veiksmus ir priimtus sprendimus. Raštas užregistruotas 2020-04-24 reg. Nr. G-5646 ir nukreiptas APAD IV skyriaus vyriausiajai specialistei [...].“

6.2. „Asmenų aptarnavimo Valstybinėje mokesčių inspekcijoje taisyklėse, patvirtintose VMI prie FM 2007-12-17 įsakymu Nr. VA-77 „Dėl Asmenų aptarnavimo Valstybinėje mokesčių inspekcijoje taisyklių patvirtinimo“, 35.3 punkte nustatyta, kad gavus asmens pranešimą apie galimus mokesčių įstatymų pažeidimo ir / ar mokesčių vengimo atvejus, vadovaujantis Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo (toliau – MAĮ) 114 straipsnio nuostatomis, pagal

Valstybinės mokesčių inspekcijos turimą informaciją yra vertinamas pateikiamos informacijos pagrįstumas ir sprendimas dėl jos patikrinimo, taikytinų poveikio priemonių bei jų taikymo laiko yra priimamas, atsižvelgiant į galimų pažeidimų, apie kuriuos pranešama, dydį ir poveikį valstybės biudžeto pajamoms. Pirmenybė teikiama atvejams, susijusiems su galimai didžiausio masto teisės aktų pažeidimais. Todėl, pažymėtina, jog mokesčių administratoriaus sprendimas dėl kontrolės veiksmų inicijavimo yra priimamas savarankiškai atsižvelgiant į kontrolės veiksmų prioritetus, rizikingumą ir kitus institucijos turimus prioritetus. VMI prie FM vertina kontrolės procedūrų ar stebėsenos veiksmų taikymo ar netaikymo pagrįstumą, atlikdama individualų mokesčių mokėtojų veiklos rizikos vertinimą. [...].“

6.3. „APAD IV skyrius [...] įvertino gautą informaciją, identifikavo pranešime apie galimus mokestinius pažeidimus nurodytą mokesčių mokėtoją – [...], nuo [...] vykdanči individualią veiklą - pramogų ir poilsio organizavimo veiklą, parengė [...] veiklos analizės išvadą (Mokesčio mokėtojo veiklos analizės išvada 2020-05-15 Nr. (13.15-38-4E) 248-1157 [...]) ir priėmė sprendimą gautą informaciją perduoti Klaipėdos apskrities valstybinei mokesčių inspekcijai (toliau - Klaipėdos AVMI) [...] operatyvaus patikrinimo atlikimui. Klaipėdos AVMI veiksmai, susiję su mokesčių mokėtojų kontrole, planuojami ir pradedami vykdyti atsižvelgiant į turimus išteklius bei gautą užduočių eiliškumą. [...] operatyvus patikrinimas buvo įtrauktas į 2020 m. birželio mėn. tikrintinų mokesčių mokėtojų planą [...]. Šiai dienai kontrolės veiksmai dar vykdomi, todėl pateikti informaciją, ar [Pareiškėjo] [...] nurodyta informacija pasitvirtino, nėra galimybės. [...].“

6.4. „2020-05-14 VMI prie FM raštu Nr. (13.4-38-4 E) R-2211 [Pareiškėjui] pateiktas atsakymas [...]. Atsakymas pateiktas [...] teisės aktų nustatyta tvarka ir terminais. VMI prie FM pateiktame atsakyme [Pareiškėjui] [...] mokesčių administratorius nurodė negalintis pateikti [Pareiškėjo] prašomą informaciją apie VMI prie FM priimtus sprendimus ir jų rezultatus. [...].“

6.5. „Pagal MAĮ 38 str. 1 d., mokesčių administratorius informaciją apie mokesčių mokėtojus turi laikyti paslapyje ir gali paskleisti tik įstatymų nustatytais atvejais. MAĮ 38 str. 2 d. 6 punkte nurodyta, kad informacija, susijusi su mokesčių teisės aktų pažeidimais, nėra laikoma paslapyje tik tuomet, kai mokesčių mokėtojo kaltė už pažeidimą yra įrodyta, t. y., jeigu mokesčių mokėtojas nustatyta tvarka mokesčių administratoriaus veiksmų neapskundė arba, kai skundus nagrinėjančios institucijos prasidėjusiam ginče priėmė galutinį sprendimą. MAĮ 39 str. 1 d. 4 p. nustatyta, kad mokesčių administratorius informaciją apie mokesčių mokėtoją gali pateikti teismams, teisėsaugos, kitoms valstybės įstaigoms bei institucijoms ir kitiems asmenims įstatymų nustatytais atvejais, kai tai būtina jų funkcijoms atlikti. [...].“

6.6. „Pažymime, kad [Pareiškėjo] pateikta informacija VMI prie FM buvo įvertinta bei priimti tinkamiausi sprendimai dėl mokesčių mokėtojos atžvilgiu taikytinų poveikio priemonių, siekiant užkirsti kelią piktnaudžiavimams. [Pareiškėjui] atsakyta laikantis teisės aktų nustatyta tvarkos ir terminų. Incidentas kilo [Pareiškėjui] pateikus pranešimą Anoniminėmis pasitikėjimo priemonėmis, į kuriuos VMI atsakymų nesiunčia, t. y., pranešėjai neidentifikuojami.“

6.7. 2020-05-14 VMI prie FM rašte Nr. (13.4-38-4 E) R-2211, adresuotame Pareiškėjui (kopija), nurodyta:

6.7.1. „Dėkojame Jums už pateiktą informaciją apie [...] galimai vykdomus mokesčių teisės aktų pažeidimus. Įvertinsime Jūsų pateiktą informaciją kartu su kita apie šią mokesčių mokėtoją turima informacija ir priimsime atitinkamus sprendimus dėl mokesčių mokėtojos atžvilgiu taikytinų poveikio priemonių, siekiant užkirsti kelią piktnaudžiavimams. Apgailestaujame, bet siekdami galimų teisės aktų pažeidimų nustatymo ir užkardymo efektyviausiu būdu, įstatymo nustatyta tvarka neturime teisės atskleisti informacijos apie priimtus sprendimus ir jų rezultatus.“

6.7.2. „Šis atsakymas gali būti skundžiamas Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka pasirinktinai Vyriausiajai administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba Vilniaus apygardos administraciniam teismui (Žygimantų g. 2, 01102 Vilnius).“

Tyrimui reikšmingi teisės aktai

7. Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai

7.1. **Įstatymai:**

7.1.1. *Konstitucijoje* nustatyta:

25 *straipsnis* – „[...] Žmogui neturi būti kliudoma ieškoti, gauti ir skleisti informaciją bei idėjas. [...]“

7.1.2. *Seimo kontrolierių įstatyme* nustatyta:

12 *straipsnis* – „1. Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje. [...]“

7.1.3. *Mokesčių administravimo įstatyme (MAĮ)* nustatyta:

19 *straipsnis* – „Pagrindiniai Valstybinės mokesčių inspekcijos uždaviniai yra: 1) padėti mokesčių mokėtojams įgyvendinti savo teises ir atlikti pareigas; 2) įgyvendinti mokesčių įstatymus; 3) užtikrinti, kad mokesčiai į biudžetą būtų sumokėti. 2. Valstybinės mokesčių inspekcijos uždaviniai įgyvendindami, kai centrinis ir vietos mokesčių administratoriai atlieka įstatymų jiems pavestas funkcijas“;

32 *straipsnis* – „Mokesčių administratorius (jo pareigūnas), atlikdamas jam pavestas funkcijas, privalo: [...] 2) nepažeisti mokesčių mokėtojo teisių; [...] 5) užtikrinti informacijos apie mokesčių mokėtoją slaptumą; [...]“;

36 *straipsnis* – „Mokesčių mokėtojas turi teisę: [...] 10) reikalauti užtikrinti informacijos apie mokesčių mokėtoją slaptumą; [...]“;

38 *straipsnis* – „Paslapyje nelaikoma tokia informacija: [...] 6) informacija, susijusi su mokesčių teisės aktų pažeidimais, kai mokesčių mokėtojo kaltė už mokesčio įstatymo pažeidimus įrodyta. Mokesčių mokėtojo kaltė laikoma įrodyta, kai mokesčių mokėtojas per įstatymų nustatytus terminus ir tvarka neapskundė mokesčių administratoriaus veiksmų arba kai apskundus mokesčių administratoriaus veiksmus skundą nagrinėjanti institucija savo sprendimu jų nepripažįsta neteisėtais ir tokio sprendimo mokesčių mokėtojas įstatymų nustatytais terminais bei tvarka neapskundė, arba kai skundą nagrinėjančios institucijos sprendimas, nepripažįstantis mokesčių administratoriaus veiksmų neteisėtais, yra galutinis; [...]“

114 *straipsnis* – „Mokesčių administratorius savarankiškai pasirenka tikrintinus mokesčių mokėtojus, nustato tikrinimo mastą ir laiką“;

7.1.4. *Viešojo administravimo įstatyme* nustatyta:

3 *straipsnis* – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: [...] 13) *išsamumo*. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį; [...]“

7.2. **Kiti teisės aktai:**

VMI prie FM viršininko 2007 m. gruodžio 17 d. įsakymu Nr. VA-77 (VMI prie FM viršininko 2018 m. gegužės 14 d. įsakymo Nr. VA-34 redakcija) patvirtintose *Asmenų aptarnavimo Valstybinėje mokesčių inspekcijoje taisyklėse* reglamentuojama:

4.3 *punktas* – „*Anoniminis pranešimas* – VMI gauta informacija apie galimus mokesčių įstatymų pažeidimo ir / ar mokesčių vengimo atvejus, taip pat informacija apie VMI valstybės tarnautojo ar darbuotojo galimai padarytas / daromas korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas ar kitus pažeidimus, kurioje nenurodytas pranešančio fizinio asmens vardas, pavardė ir gyvenamosios vietos adresas arba pranešančio juridinio asmens pavadinimas, identifikacinis numeris ir buveinės adresas.“

35 *punktas* – „Atsižvelgiant į asmenų prašymų / pranešimų / skundų turinį, jie turi būti

perduodami pagal kompetenciją nagrinėti VMI nustatyta tvarka: [...]; 35.3. Gavus asmens pranešimą apie galimus mokesčių įstatymų pažeidimo ir / ar mokesčių vengimo atvejus, vadovaujantis MAĮ 114 straipsnio nuostatomis, pagal VMI turimą informaciją yra vertinamas pateikiamos informacijos pagrįstumas ir sprendimas dėl jos patikrinimo, taikytinų poveikio priemonių bei jų taikymo laiko yra priimamas, atsižvelgiant į galimų pažeidimų, apie kuriuos pranešama, dydį ir poveikį valstybės biudžeto pajamoms. Pirmenybė teikiama atvejams, susijusiems su galimai didžiausio masto teisės aktų pažeidimais.”

36 punktas – „Asmuo, pateikęs pranešimą, apie jo pranešimo pagal VMI kompetenciją nagrinėjamą informuojamas (išskyrus anoniminius pranešimus), nepažeidžiant asmens duomenų teisinės apsaugos reikalavimų, taip pat įstatymų saugomų valstybės, tarnybos, komercinės, profesinės ir kitų paslapčių apsaugos reikalavimų ir laikantis kituose teisės aktuose numatytų apribojimų ir draudimų, ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo pranešimo gavimo VMI dienos.”

47 punktas – „Asmenims turi būti atsakoma, nepažeidžiant asmens duomenų teisinės apsaugos reikalavimų, taip pat įstatymų saugomų valstybės, tarnybos, komercinės, profesinės ir kitų paslapčių apsaugos reikalavimų ir laikantis kituose teisės aktuose numatytų apribojimų ir draudimų.“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

8. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo praktika

Konstitucinio Teismo 2007-05-15 nutarime konstatuota:

„[...]. [...] informacijos laisvė nėra absoliuti, [...] Konstitucija neleidžia nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuriuo, įstatymais įtvirtinus informacijos laisvės įgyvendinimo garantijas, būtų sudaromos prielaidos pažeisti kitas konstitucines vertybes, jų pusiausvyrą. Pažymėtina, kad pagal Konstituciją valstybė turi pareigą garantuoti ne tik valstybės paslaptį sudarančios informacijos slaptumą, bet ir tam tikros kitos informacijos slaptumo apsaugą, būtent tai, kad nebūtų savavališkai, neteisėtai kėsinamasi sužinoti ar paskleisti tokią informaciją, kurios atskleidimas galėtų padaryti žalos asmens teisėms ir laisvėms bei teisėtiems interesams, kitoms Konstitucijoje įtvirtintoms, jos ginamoms ir saugomoms vertybėms [...].“

9. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika

9.1. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2013-05-23 nutartyje administracinėje byloje Nr. A-261-313-13 yra konstatavęs:

„[...]. Teisėjų kolegija pažymi, kad MAĮ 38 straipsnio 1 dalyje nurodyta, jog informacija apie mokesčių mokėtoją, pateikta mokesčių administratoriui, turi būti laikoma paslapyje ir naudojama tik teisėtiems tikslams. Taip pat pateikiamas sąrašas informacijos, kuri nelaikoma paslapyje (2 d.). MAĮ 38 straipsnio 2 dalies 6 punkte nurodoma, kad informacija, susijusi su mokesčių teisės aktų pažeidimais, kai mokesčių mokėtojo kaltė už mokesčio įstatymo pažeidimus įrodyta, yra nelaikoma paslapyje. Taip pat straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad mokesčių administratoriaus turimos nelaikomos paslaptimi informacijos apie mokesčių mokėtoją paskleidimo tretiesiems asmenims atvejus, būdus, mastą ir tvarką pagal savo kompetenciją nustato centrinis mokesčių administratorius. [...]. Teisėjų kolegija, remdamasi minėtais argumentais, pažymi, kad informacija, susijusi su mokesčių teisės aktų pažeidimais, turi būti laikoma paslapyje tol, kol mokesčių mokėtojo kaltė už mokesčio įstatymo pažeidimus neįrodyta. [...]. Teisėjų kolegija akcentuoja, jog mokesčių administratorius turi ne tik pareigą pagal savo kompetenciją ginti teisėtus valstybės interesus (MAĮ 32 str. 1 d. 4 p.), bet ir pareigą tiksliai laikytis mokesčių teisės aktų, nepažeisti mokesčių mokėtojo teisių (MAĮ 32 str. 1 d. 2, 3 p.). Viena iš MAĮ 36 straipsnyje numatytų mokesčių mokėtojų teisių yra teisė reikalauti užtikrinti informacijos apie mokesčių mokėtoją slaptumą (10 p.). [...].“

9.2. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012-03-01 nutartis (administracinė byla Nr. A⁵⁰²-1605/2012):

„[...] Lietuvos Respublikos Konstitucija įtvirtina atsakingo valdymo (gero administravimo) principą [...]. Vienas iš gero administravimo principų yra konstitucinė nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. gegužės 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A¹⁰-655/2005). Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – ir Viešojo administravimo įstatymas) 1 straipsnyje, apibrėžiančiame aptariamo įstatymo paskirtį, nustatyta, jog šis įstatymas sudaro prielaidas įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatą, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms; nustato viešojo administravimo principus, viešojo administravimo sritis [...], taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų, skundų ir pranešimų nagrinėjimą; įtvirtina kitas asmenų ir viešojo administravimo subjektų teises ir pareigas viešojo administravimo srityje. [...]. [...] kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei gero administravimo, atsakingo valdymo principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.). [...]“

Tyrimo išvados

10. Pareiškėjas skundėsi Seimo kontrolieriui, kad VMI galimai nepagrįstai neteikia Pareiškėjui prašomos informacijos, susijusios su Poilsia vietės galimai daromais mokestiniais pažeidimais.

Dėl Pareiškėjo skunde nurodytų aplinkybių Seimo kontrolierius kreipėsi į VMI prie FM.

11. Vadovaujantis Mokesčių administravimo įstatymo (toliau vadinama - MAĮ) 19 straipsnyje įtvirtintomis teisės normomis, vieni iš pagrindinių VMI prie FM uždavinių yra padėti mokesčių mokėtojams įgyvendinti savo teises ir atlikti pareigas, įgyvendinti mokesčių įstatymus, taip pat užtikrinti, kad į biudžetą būtų sumokėti mokesčiai. VMI prie FM uždaviniai įgyvendinami, kai centrinis ir vietos mokesčių administratoriai atlieka įstatymų jiems pavestas funkcijas.

13. Iš tyrimo metu Seimo kontrolieriui pateiktos informacijos (dokumentų) nustatyta, kad 2020-04-16 elektronine pasitikėjimo linija (<https://www.vmi.lt/cms/stop-seseliui>) gautas anoniminis pranešimas apie Poilsia vietės galimai daromus mokestinius pažeidimus, kuris darbo tvarka buvo užregistruotas (reg. Nr. (14.21-20)-414-928) ir nukreiptas nagrinėti atsakingam VMI prie FM Atrankos ir paramos auditui departamento specialistui.

Tyrimo metu Seimo kontrolieriui pateiktuose paaiškinimuose VMI prie FM pažymėjo, kad tais atvejais, kai pranešimas apie galimai daromus mokestinius pažeidimus paliekamas anoniminėmis pasitikėjimo priemonėmis (pasitikėjimo telefonu 1882, užpildžius [www.vmi.lt](https://www.vmi.lt/cms/stop-seseliui) puslapyje esančią elektroninę pasitikėjimo anketą (<https://www.vmi.lt/cms/stop-seseliui>) ar naudojantis mobiliąja programėle „Pranešk“), laikoma, kad toks pranešimas pateiktas anonimiškai ir pranešėjai nėra identifikuojami. Kadangi minėtas 2020-04-16 pranešimas buvo gautas viena iš anoniminių pasitikėjimo priemonių (pateiktas anonimiškai), VMI atsakymo Pareiškėjui į 2020-04-16 pranešimą neteikė (pažymos 6.1.1 punktas). Šiame kontekste atkreiptinas dėmesys, kad, vadovaujantis Asmenų aptarnavimo Valstybinėje mokesčių inspekcijoje taisyklių (toliau vadinama – Taisyklės) 4.3 punktu, *anoniminiu pranešimu* laikytina VMI gauta informacija apie galimus mokesčių įstatymų pažeidimo ir / ar mokesčių vengimo atvejus, taip pat informacija apie VMI valstybės tarnautojo ar darbuotojo galimai padarytas / daromas korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas ar kitus pažeidimus, kurioje nenurodytas pranešančio fizinio asmens vardas, pavardė ir gyvenamosios vietos adresas arba pranešančio juridinio asmens pavadinimas, identifikacinis

numeris ir buveinės adresas. To paties teisės akto 36 punkte reglamentuojama, kad asmuo, pateikęs anoniminį pranešimą, apie jo pranešimo pagal VMI kompetenciją nagrinėjamą nėra informuojamas (pažymos 7.2 punktas).

Atsižvelgiant į tai, kad 2020-04-16 pranešimas buvo pateiktas naudojantis anonimine pasitikėjimo priemone (pateiktas anonimiškai ir pranešėjas neidentifikuotas), bei vadovaujantis pirmiau minėtomis Taisyklių 4.3, 36 punktų nuostatomis, darytina išvada, kad VMI neturėjo imperatyvios pareigos informuoti apie minėto 2020-04-16 pranešimo nagrinėjamą VMI.

14. Remiantis tyrimo metu Seimo kontrolieriui pateikta informacija (dokumentais), taip pat nustatyta, kad 2020-04-21 VMI gavo Pareiškėjo kreipimąsi elektroniniu paštu, kuriame nurodoma, jog jis adresu <https://www.vmi.lt/cms/stop-seseliui> yra palikęs pranešimą, tačiau į pranešimą nesulaukia atsakymo (pažymos 4.1 ir 6.1.2 punktai).

Atsižvelgiant į tai, VMI 2020-04-22 elektroniniu paštu pateikė Pareiškėjui atsakymą, kuriame pažymėjo, kad dėl 2020-04-21 pranešime nurodytų aplinkybių Pareiškėjas turėtų kreiptis į Valstybinę darbo inspekciją (toliau vadinama – VDI) (pažymos 4.2 punktas). 2020-04-23 VMI gavo VDI raštą Nr. SD-128-5200, kuriame pažymima, kad klausimų, susijusių su mokestinių prievolių galimai netinkamu vykdymu, aiškinimas ir vertinimas nepriskirtinas VDI kompetencijai, ir kad Pareiškėjo 2020-04-21 pranešimas persiunčiamas nagrinėti VMI pagal kompetenciją (pažymos 4.3 ir 6.1.3 punktai). Tyrimo metu Seimo kontrolieriui pateiktuose paaiškinimuose VMI nurodė, kad 2020-04-16 kreipimesi pateiktos informacijos vertinimas ir nagrinėjimas yra priskirtinas VMI kompetencijai, tačiau „dėl techninės klaidos [Pareiškėjui] buvo 2020-04-21 išsiųstas klaidingas pranešimas kreiptis į [...] [VDI]“ (pažymos 6.1.2 punktas).

2020-04-24 VMI elektroniniu paštu el. paštu gavo Pareiškėjo pakartotinį kreipimąsi, kuriuo Pareiškėjas prašė paaiškinti dėl atsakymo (informacijos) gavimo apie VMI atliktus veiksmus ir priimtus sprendimus Poilsia vietės atžvilgiu (pažymos 6.1.4 punktas). Atsižvelgiant į 2020-04-24 kreipimąsi bei ankstesnįjį Pareiškėjo 2020-04-21 kreipimąsi (kuris taip pat buvo persiųstas VDI raštu Nr. SD-128-5200), VMI prie FM 2020-05-14 raštu Nr. (13.4-38-4 E) R-2211 pateikė Pareiškėjui atsakymą.

Tyrimo metu įvertinus minėto 2020-05-14 atsakymo turinį nustatyta, kad jame VMI prie FM tik abstrakčiai nurodė, kad įvertins pateiktą informaciją apie Poilsia vietės galimai daromus mokestinius pažeidimus kartu su kita apie šį mokesčių mokėtoją VMI turima informacija ir priims atitinkamus sprendimus, ir kad VMI prie FM neturi teisės Pareiškėjui „atskleisti informacijos apie priimtus sprendimus ir jų rezultatus“ (pažymos 6.7 punktas). Visgi, vadovaujantis Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 13 punkte reglamentuojamu *išsamumo* principu, reiškiančiu, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį (pažymos 7.1.4 punktas), taip pat *gero administravimo* principu (pažymos 9.2 punktas), VMI 2020-05-14 raštu Nr. (13.4-38-4 E) R-2211 teikiant atsakymą Pareiškėjui būtų buvę tikslinga nurodyti, kokių teisiniu pagrindu vadovaujantis ir dėl kokių priežasčių Pareiškėjo prašoma pateikti informacija, susijusi su Poilsia vietės galimai daromais mokestiniais pažeidimais, jam neteiktina; informuoti, dėl kokių konkrečių priežasčių Pareiškėjo 2020-04-21 pranešimas buvo persiųstas nagrinėti VDI (paaiškinti, jog tai įvyko dėl techninės klaidos ir atsiprašyti už nesusipratimus); taip pat paaiškinti, kad tais atvejais, kai pranešimas apie galimai daromus mokestinius pažeidimus paliekamas anoniminėmis pasitikėjimo priemonėmis (kaip ir buvo nagrinėjamu atveju), laikoma, kad toks pranešimas pateiktas anonimiškai, pranešėjai nėra identifikuojami ir atsakymai į tokius pranešimus, vadovaujantis Taisyklių 36 punkto nuostatomis, nėra teikiami, tačiau VMI šiuos paaiškinimus pateikė tik Seimo kontrolieriui tyrimo metu, Pareiškėjui nepateikė.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ir siekiant išvengti panašaus pobūdžio probleminių

situacijų ateityje, VMI teiktinos rekomendacijos.

15. Apibendrinant tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad VMI pareigūnų veiksmai, susiję su Pareiškėjo pranešimų nagrinėjimu ir atsakymo 2020-05-14 raštu Nr. (13.4-38-4 E) R-2211 į juos teikimu, tyrimo atveju laikytini buvę nepakankamais, dėl to Pareiškėjo skundas dėl VMI prie FM pareigūnų veiksmų (neveikimo), nagrinėjant kreipimosi raštus ir (ne) teikiant informaciją, susijusią su Poilsiavietės galimai daromais mokestiniais pažeidimais, pripažintinas pagrįstu pagal pažymos 14 punkte pateiktas išvadas.

16. Seimo kontrolierius taip pat atkreipia Pareiškėjo dėmesį į tai, kad Konstitucijos 25 straipsnyje įtvirtinta žmogaus teisė ieškoti, gauti ir skleisti informaciją (pažymos 7.1.1 punktas). Vis dėlto Konstitucinis Teismas savo doktrinoje yra ne kartą yra akcentavęs, kad „informacijos laisvė nėra absoliuti“ ir kad „Konstitucija neleidžia nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuriuo, įstatymais įtvirtinus informacijos laisvės įgyvendinimo garantijas, būtų sudaromos prielaidos pažeisti kitas konstitucines vertybes, jų pusiausvyrą“ ir „pagal Konstituciją valstybė turi pareigą garantuoti ne tik valstybės paslaptį sudarančios informacijos slaptumą, bet ir tam tikros kitos informacijos slaptumo apsaugą, būtent tai, kad nebūtų savavališkai, neteisėtai kėsinamasi sužinoti ar paskleisti tokią informaciją, kurios atskleidimas galėtų padaryti žalos asmens teisėms ir laisvėms bei teisėtiems interesams“ (pažymos 8 punktas).

Pagal MAĮ 32 straipsnio 2 ir 5 punktuose įtvirtintas nuostatas, mokesčių administratorius (jo pareigūnas), atlikdamas jam pavestas funkcijas, be kita ko, privalo nepažeisti mokesčių mokėtojo teisių, taip pat užtikrinti informacijos apie mokesčių mokėtoją slaptumą. Atitinkamai, mokesčių mokėtojas turi teisę reikalauti užtikrinti informacijos apie mokesčių mokėtoją slaptumą (MAĮ 36 straipsnio 10 punktas). Pažymėtina, kad, pagal MAĮ 38 straipsnio 2 dalies 6 punkte reglamentuojamas nuostatas, paslapyje nelaikoma informacija, susijusi su mokesčių teisės aktų pažeidimais, kai mokesčių mokėtojo kaltė už mokesčio įstatymo pažeidimus įrodyta (pažymos 7.1.3 punktas). Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas savo praktikoje taip pat yra konstatavęs, kad „informacija, susijusi su mokesčių teisės aktų pažeidimais, turi būti laikoma paslapyje tol, kol mokesčių mokėtojo kaltė už mokesčio įstatymo pažeidimus neįrodyta“, taip pat, kad „[...] mokesčių administratorius turi ne tik pareigą pagal savo kompetenciją ginti teisėtus valstybės interesus [...], bet ir pareigą tiksliai laikytis mokesčių teisės aktų, nepažeisti mokesčių mokėtojo teisių [...]“, ir kad „viena iš MAĮ 36 straipsnyje numatytų mokesčių mokėtojų teisių yra teisė reikalauti užtikrinti informacijos apie mokesčių mokėtoją slaptumą“ (pažymos 9.1 punktas).

Atsižvelgiant į pirmiau minėtas MAĮ nuostatas, Konstitucinio Teismo bei Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktiką, Seimo kontrolierius akcentuoja, kad asmenų teisė žinoti (teisė į informaciją) gali būti ribojama, atsižvelgiant į valstybės, visuomenės, kitų konkrečių šios visuomenės narių teises bei teisėtus interesus. Asmenų teisė gauti valstybinių institucijų (įtraukiant ir VMI prie FM) turimą informaciją apie patį paklausėją ir apie trečiuosius asmenis yra skirtingų apimčių. Nagrinėjamu atveju svarbu pažymėti, kad, saugant mokesčių mokėtojų privatumą ir jautrią informaciją nuo nepagrįsto šio informacijos paskleidimo, didžioji informacijos apie mokesčių mokėtojus dalis yra laikoma paslaptimi, o tretiesiems asmenims tokia jautri informacija gali būti perduota tik aiškiai apibrėžtais, išimtiniais atvejais. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad tais atvejais, kai į mokesčių administratorių asmuo kreipiasi ne dėl savo mokestinių prievolių, t. y., kaip trečiasis asmuo dėl informacijos apie kitą asmenį – mokesčių mokėtoją, mokesčių administratoriaus kompetencija teikti besikreipiančiam asmeniui informaciją ribojama specialiosiomis mokesčių teisės bei asmens duomenų apsaugos teisės normomis. Vadovaujantis Mokesčių administravimo įstatymo 32 straipsnio 3 dalies nuostatomis, mokesčių administratorius (jo pareigūnas), atlikdamas jam pavestas funkcijas, privalo tiksliai laikytis mokesčių teisės aktų. Taigi, veikimas *ultra vires* (viršijant įgaliojimus) draudžiamas.

Iš tyrimo metu Seimo kontrolieriui pateiktos informacijos (dokumentų) nenustatyta, kad Pareiškėjas pirmiau minėtais 2020-04-21 ir 2020-04-24 prašymais kreipėsi į VMI prie FM dėl savo (kaip mokesčių mokėtojo) teisių ir (arba) teisėtų interesų. Taigi, VMI prie FM, laikydamosi Asmenų aptarnavimo Valstybinėje mokesčių inspekcijoje taisyklių 47 punkte įtvirtintų nuostatų, reglamentuojančių, kad asmenims turi būti atsakoma nepažeidžiant asmens duomenų teisinės apsaugos reikalavimų, taip pat įstatymų saugomų valstybės, tarnybos, komercinės, profesinės ir kitų paslapčių apsaugos reikalavimų ir laikantis kituose teisės aktuose numatytų apribojimų ir draudimų (pažymos 7.2 punktas), 2020-05-14 VMI prie FM raštu Nr. (13.4-38-4 E) R-2211 pateikė Pareiškėjui tiek informacijos, kiek ji teiktina asmeniui, kurio teisės (teisėti interesai) nėra susiję su pranešimuose nurodytomis aplinkybėmis.

17. Seimo kontrolierius taip pat atkreipia Pareiškėjo dėmesį, kad, pagal MAĮ 114 straipsnio 1 dalyje reglamentuojamas nuostatas, mokesčių administratorius savarankiškai pasirenka tikrintinus mokesčių mokėtojus, nustato tikrinimo mastą ir laiką. Vadovaujantis Taisyklių 35.3 punkto nuostatomis, gavus asmens pranešimą apie galimus mokesčių įstatymų pažeidimo ir / ar mokesčių vengimo atvejus, vadovaujantis MAĮ 114 straipsnio nuostatomis, pagal VMI prie FM turimą informaciją yra vertinamas pateikiamos informacijos pagrįstumas ir sprendimas dėl jos patikrinimo, taikytinų poveikio priemonių bei jų taikymo laiko yra priimamas, atsižvelgiant į galimų pažeidimų, apie kuriuos pranešama, dydį ir poveikį valstybės biudžeto pajamoms.

Tyrimo metu Seimo kontrolieriui pateiktuose paaiškinimuose VMI prie FM nurodė, kad atsakingi VMI prie FM pareigūnai įvertino gautą informaciją dėl Poilsiavietės galimai daromų mokestinių pažeidimų, identifikavo mokesčių mokėtoją, priėmė sprendimą gautą informaciją perduoti teritoriniam VMI padaliniui (Klaipėdos apskrities valstybinei mokesčių inspekcijai) operatyviam patikrinimui atlikti. VMI prie FM teigimu, operatyvus patikrinimas buvo įtrauktas į 2020 metų birželio mėnesio tikrintinų mokesčių mokėtojų planą ir šiuo metu kontrolės veiksmai vis dar vykdomi (pažymos 6.3 punktas).

Taigi, VMI prie FM, gavusi informaciją apie Poilsiavietės galimai daromus mokestinius pažeidimus, pagal kompetenciją ėmėsi priemonių gautai informacijai patikrinti ir įvertinti.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

18. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia:

X skundą dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos Finansų ministerijos pareigūnų veiksmų (neveikimo), nagrinėjant X kreipimosi raštus, ir (ne)teikiant informaciją, susijusią su apie privataus poilsio paslaugų teikėjo, kuris apie savo paslaugas skelbia internete (*duomenys neskelbtini*), galimai daromais mokestiniais pažeidimais, pripažinti pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

19. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius **Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos Finansų ministerijos** rekomenduoja:

19.1. imtis priemonių, kad ateityje gavus asmens kreipimąsi, atsakymai būtų teikiami pagal Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos Finansų ministerijos kompetenciją ir kreipimosi turinį;

19.2. imtis priemonių, kad ateityje gavus asmens kreipimąsi, atsakymai būtų teikiami laikantis *išsamumo, gero administravimo* principų.

Apie rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus prašytume pranešti Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka, t. y., **ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas